

Ca
172.8

ORATIO

DE
LITTERARVM
GRAECARVM STUDIO
AD
CONSEQVENDAM LATINAE LIN-
GVAE FACVLTATEM
PERVTILI

QVA
DIRECTORIS PROVINCIAM
IN AMPLISSIMA SOCIETATE LATINA
SOLLEMNI RITV
IN SE SVSCIPIT
IO. ERN. IMMAN. WALCHIVS
P. P

IENAE
SVMTIBVS SCHILLIANIS MDCCCXII.

1902. 307

1752

ORATIO

DE
LITTERARVM
GRÆCARVM STUDIO
CONSERVANDA LATINÆ LIN-
GVAE FACILITATEM
PERSVADENDO

DIRECTORIS PROVINCIAE
IN AMPLISSIMA SOCIETATE LATINA
SOLLENNITATE
IN SE SUSCIPIT
IO. ERN. IMMAN. WILCHIVS

LEONAE
SYMPTIBVS SCHOLIAEIS abscerit

Si, quanta pro huius societatis constanti ac perpetua salute votorum meorum omni tempore fuit religio, tanta quoque mihi in hoc ad dicendum amplissimo loco ingenii facultas esset data, nemini credo mirum videri posse, auditores, quid sit, quod ego potissimum hoc sollempni die surrexerim, is, qui neque aetate; neque dignitatis amplitudine sim cum iis, qui ante me directoris munus administrarunt, comparandus. Quae quum cogito, viribus meis me diffidere, atque, ut respondeant huic muneri, vereri, libentissime quidem fateor; tamen, quod in publicis aliis officiis accidere solet, ut ii, qui horum oneri impares se sentiunt, in bonorum studiis et auxilio tantum sibi praesidii relictum esse, experiantur; quantum videntur sibi ipsis per imbecillitatis suae conscientiam derogare; idem et mihi hodie accidisse, PRAESTANTISSIMI SODALES, faustis excitatus omnibus, summopere laetor. Erigit me deinde ac diffidentem confirmat vestra, quam summam et singularem omni tempore erga me exstare voluistis, benignitas.

IV

nignitas. Si quid ergo fit, in quo, non propter culpam voluntatis meæ, quam in vos semper reperietis gratissimam; sed propter virium mearum rationem vestræ de me expectationi haud satisfecisse videar, habebo certe, vnde ex ipso vestro erga me fauore causæ meæ petam præsidium, quod non mea sponte; sed a vobis prouocatus: non aliqua arrogantia; sed pro incredibili vestro me ornandi studio hanc prouinciam sum consequutus. Quo magis vero summa hac vestra benignitate me vobis esse obstrictum, profiteor; eo maiori ope et opera enitar, vt, quantus meus, societati consulendi, sit ardor, quantumque, eius dignitatis et conseruandæ et amplificandæ, studium, vos luculenter intelligatis; reliqui vero omnes simul meum vobis addictissimum vestrique honoris studiosissimum animum, cognoscant meque vestram voluntatem: huius politiorum mularum sacrarii incolumitatem et salutem sociorum meis omnibus commodis et rationibus præferre, multis manifestis videant signis. Faciam itaque hodie muneris mei auspicia, **AVDITORES**, et ita faciam, vt simul amplissimæ huic societati boni ominis causâ mei erga ipsam animi pignus quoddam publicum a me offeratur. Ecquod vero illustrius ipsi dari; aut præstantius mei in litteratum hunc coetum studii monumentum statui posse censetis, quam si eas ipsas litteras defendam, quarum dignitatem ab iniuria et contemptu per quatuor fere lustra tam strenue ab ea vindicari ce nitis? Si quid igitur auctoritatis in me est, ea ad eloquentiæ Romanæ commendationem, et ita quidem hodie vtar, vt, quantum Græcarum litterarum studia ad comparandam illius facultatem valeant, a me breui oratione ostendatur. Ad quam vt animos adtendatis mihi que beneficium, quod in audiendi studio et suffragandi voluntate positum est, haud denegetis, ea, qua decet obseruantia, rogo atque obtestor.

si et Romanae linguae nullum ex Graeca decus sperandum nullaque elegantia concilianda foret; neque esset, vnde illi ex huius cultura vel vllus accederet splendor; haberem tamen profecto, cur illius amatoribus hanc non maxime solum commendarem; sed Graecas quoque litteras adfirmarem omnis liberalioris doctrinae et firmissima praesidia et praecleara instrumenta esse et merito haberi. a) Velim nolim fatear oportet, Graeciam illam veterem, vt orbis, qua

A 3

patet,

a) de vsu et praestantia Graecae linguae sunt commentati: SCIPIO CARTEROMACHVS orat. de laudibus litterarum Graecarum, Venetiis, c191911. Basilea, c191917. et apud lod. Badium c191913, quae oratio etiam tom. I. thesauri linguae Graecae HENR. STEPHANI et IAC. LECTII corpori poetarum Graecorum praemissa est: CONR. HERESBACHIUS oratione in commendationem Graecarum litterarum, Argentorati c191911. cuius excerpta vna cum oratione M. ANTONII ANTIMACHI de litterarum Graecarum laudibus itidem tomo I. modo memorati thesauri Stephaniani suppeditantur. Eo pertinent quoque: SVFFRIDI PETRI orationes quinque de multiplici vtilitate linguae Graecae, Basilea c191916. LAVRENTII SIFFANII oratio in commendationem Graecarum litterarum tom. I. orationum Ingolstadiensium VALENTINI ROTMARI, p. 404. sq. CHRIST. WOLDENBERGIVS oratione de vsu Graecae linguae in omnibus scientiis, Rostoch. c191917. GEORG. ANDR. IRRHOFAIVS in polizico Graeco, Norimb. c191918. PETRVS FRANCIVS orat. de vsu et praestantia linguae Graecae, Amst. c191916. IAC. PERIZONIIVS orat. de vsu atque vtilitate Graecae Romanae linguae, eloquentia, historia et antiquitatibus in grauioribus disciplinis, Lugd. Bat. c191913. et in eiusdem opusculis, p. 51. SAM. BATTIERIVS orat. de studii Graecae linguae vtilitate et commodis, part. XII. musci Heluetici, p. 523 sq. IO. WOLFG. TRIER de vsu linguae Graecae, Lipsiae c191916. §. IX. p. 14. sq. IO. OLDERMANNIVS orat. de Graecarum litterarum dignitate et praestantia, Helmst. c191917. TI. HEMSTERHVSIVS orat. de Graecae linguae praestantia ex ingenio Graecorum et moribus probata, Franequerae c191911. ALEXANDER POLITIVS oratione de litterarum Graecarum necessitate, tomo III. EYSTATHII in Homerum, ab ipso editi, praemissa: ANGELVS MARIA RICCIIVS volum. I. eius dissertationum Homericarum, p. 246. sq. aliique AGEORG. DAN. MORHOFIO polybist. litterar. tom. I. libr. III. cap. p. 773. et in catalogo bibliothecae illustrissimi comitis DE BYNAV tom. I. p. 336. excitati.

patet, terrarum præcipuum lumen et singulare ornamentum; sic omnium præstantissimarum artium tam felicem parentem; quam fecundam olim ingeniorum fuisse matrem. Quicquid sane hodie habemus, modo ad humanitatis studia spectet: modo semina quasi grauiorum disciplinarum complectatur, id omne fere, credite mihi, habemus ex præstanti illa sapientiæ officina: id omne ex dulcissimis illis Græciæ fluxit fontibus. *b)* Res ipsa loquitur, AUDITORES, quam si operosius demonstrare; aut multis exemplis ac testimoniis firmare vellem, temporis potius; quam argumentorum penuria mihi foret pertimescenda. Id tamen nullo pacto præteriri a me potest, de illa laude, quam omnes ex omni ætate vna ac constanti voce Græcis haud denegarunt: quam ne Romani quidem, illorum gloriæ invidentes æmuli, infitari conati sunt, *c)* hodie si quis vellet detrahere, eum non dicam æquitatis; sed omnis humanitatis expertem esse; aut certe non alienum a partium studiis animum adferre mihi videri. Neque vero non in tanta eruditorum hominum multitudine tantum abest, vt insignem hanc laudem Græcis abiudicare sibi quis sumserit, vt ii ipsi, qui litteras has aspernari et contemnere; aut saltem vix primoribus gustare labris atque extremis, vti dicitur, digitis adtingere solent, in earum laudatoribus passim fuerint, neque veriti sint, publice eo nomine Græciam nobilitare et amplissimis verbis extollere. Quorum quidem præclara testimonia haud parum ego arbitror valere ad confirmandam harum litterarum præstantiam, cum ob rei veritatem, quam et

b) fufius hæc monstrarunt ALEXANDER POLITIVS *oratione* excitata, p. VIII. et SCIPIO CARTEROMACHVS, quorum modo feci mentionem, p. 1. sq.

c) vide HORATIVVM *de arte poet.* v. 323. et 324. ex recentioribus ANG. MAR. RICCIVM, *vol. 1. c. ius differrat, Homeric.* p. 246.

et renuentes agnoscere debent, tum quod pudor, si quid ego iudico, ea quodammodo extorsisse videtur et ab inuitis quoque expressisse. Ut enim, si cuius oculorum acies tanta non est, ut in tenuissimis magni pretii et artificii rebus ea bene videat, quibus alios pasci delectarique audit, is non negare facile audeat, quæ ipse non cernit; sed ne miser et calamitosus reliquis videatur, aut eorum ludatur irrisione, eadem videre se ac sentire, simulat; ita simillima fere eorum hominum est ratio, qui Græciam literatam commendant, quamquam ipsi in eius musarum templis nulla vquam fecerunt sacra; aut pedem intulerunt his veræ elegantiæ et doctrinæ liberalis emporiis. Quum enim non audent, C. Mario, illi ciuili belli faci, sese adiungere ac palam cum ipso vociferari: *d) GRAECAS LITTERAS NON DIDICI*: quum eos ipsos pudet tristis huius et barbaræ et funestæ, quam a monstro et prodigio illo missam accepimus, vocis: quum ipsi, neque sine causa, verentur, ne, quum negant, quæ nemo negare audeat, ludibrio exponantur, quidni vel ex imperitorum horum testimonio facile intelligatis, *AVDITORES*, non commentitiam; aut a nimio huius linguæ amore profectam esse hanc, quam pertinacissime defendo, Græcorum gloriam: quidni, si ipsos Romanos videtis ea in re consentire, veram credatis esse Græcorum laudem, in cuius possessionem ne litteratissimæ quidem olim gentes inuadere; aut, maiora in litteris conficiendo spatia, eam extenuare poterunt. Quid quæritis *AVDITORES*? si vel ipsa nomina ac vocabula, cuiusuis liberalis artis propria et ciuitate quasi hodie donata, contemplari: si litterarum studia eorumque antiquissimis temporibus faciem intueri velitis, illorum vii originem; sic horum incunabula, et quid de incunabulis dicam, immo singulare fere, ad quod elata sunt, digni-

d) vide SALLVSTIVM bello Jugurthino, cap. LXXXV.

dignitatis et splendoris fastigium in Græcia, in instructissima illa ingeniorum palastra reperieris. Græcis vitur vocabulis, si rhetorica; aut poeticae artis tradimus præcepta: Græca sunt, quibus naturæ vires ac causas designamus; aut herbarum, plantarum lapidumque diuersa genera inter se discernimus: Græce loquimur, si solis, lunæ siderumque motus ac diuersum eorum situm definimus: Græce, si morbos suo quemque adpellamus nomine: Græce, si remedia, ad illos adhibenda, ostendimus: e) Græce, si numeros comparamus; aut in rerum dimensionibus versamur. Si porro eloquentiam profitemur; aut dialecticam artem, omnes fere vtriusque disciplinae regulas totamque inueniendi diiudicandique rationem ex Græcis haurimus fontibus. f) Si in philosophiæ nos demittimus fundum, musas, quæ ibi ingenii excolendi magistræ fouentur, Græce loquentes audimus. g) Quid itaque mirum, si omnium fere liberalium artium disciplinis primum lumen in Græcia accendi: si ab iis ingenii faces præferri cernimus, quæ felix illa et beata nutrix in gremio suo olim aluit: si Romanos se totos legimus in Græcorum disciplinam tradidisse: h) si et hodie in omnium

e) lege MAVR. EVCHAR. STURMII orationem de lingue Græcæ in studio medico utilitate, Græce, cum addita versione Latina, Altorf. MDIOCLXXXV.

f) vsum lingue Græcæ in humanitatis studiis præter alios, supra laudatos, monstrauit MICH. ROSSAL orat. de præstantia lingue Græcæ ad ariuum liberalium cognitionem adipiscendam in orationibus selectis clarissimorum virorum a cel. IO. ERHARD. KAPPIO Lipsiæ MDIOCCXXII, editis, p. 178. sq.

g) vide SCIP. CARTEROMACHVM et ANTON. ANTIMACHVM orationibus excitaris, illum p. III. hunc p. XI. Quantam utilitatem litterarum Græcorum studium iurisprudenti adferat, copiose monstrauit CONR. HERESBACHIVS supra memorata oratione, p. XVI. sq. ad quem adiungas: IO. PRETTENIVM dissert. de Græcæ lingue necessitate in vero iurisprudente, Cizæ, MDIOCLXII.

h) conferas cum his, quæ CARTEROMACHVS p. VII. obseruauit.

omnium fere litterarum campis, in quibus ingenii experimur vires, Græcis, tanquam primis magistris, æterna et perenni laude virentia tropæa statuta obseruamus: si eloquentiæ cultores DEMOSTHENEM, LYSIAM, AESCHINEM, ISOCRATEM: si poetæ HOMERVM, EVRIPIDEM, SOPHOCLEM, LYCOPHRONEM, PINDARVM, si philosophi PLATONEM et ARISTOTELEM, si mathematici EVCLIDEM, APOLLONIVM PERGAEVUM, ARCHIMEDEM, PROCLVM, EUTOCIVM ASCALONITAM, THEODOSIVM TRIPOLITAM, SERENVM ANTISENSEM et PTOLEMAEVUM, si medici HIPPOCRATEM et GALENVUM, si alii alios summopere venerantur eosque vt primos eius, quam profitentur, disciplinæ architectos: immo vt duces et antesignanos maximo prosequuntur cultu.

FACILE mihi esset, auditores, ex iis, quæ strictim et breuiter dixi, Græcarum litterarum præstantiam et vtilitatem luce clarius vobis ob oculos ponere ac præ ceteris monstrare, neminem sacrarum litterarum doctoris partibus fatiscere eiusque nomen ac dignitatem rite posse tueri atque defendere, nisi huius linguæ cognitionem sibi comparauerit perfectam omnibusque numeris absolutam. Neque ego mihi credo deesse posse et multa et grauiâ argumenta, si, ciuitatis christianæ fata cognoscere; *i*) aut eos scri-

i) exemplo suo, quantum ea in re damni adferat Græcæ linguæ ignorantia, præter NATALEM ALEXANDRYM, CAESAR BARONIVS testatum fecit, quem scimus ob eandem haud raro impigisse et a vero aberrasse tramite. Conf. IO. LAVNOIVM iudicio de controuersia super exscribendo Parisiensis ecclesie martyro-

logio exorta, p. 2. sq. MARVILLAEVM *melange de bistoire et de litterature*, tom. II. p. 218. ALEXANDR. FOLITVM *orat. memorata*, p. VIII. sq. beatum auum *isagoge ad rheologiam vniuersam*, libr. I. cap. 4. p. 105. sq. et ven patrem *hisor. ecclesiast. noui testamenti, prolegom.* §. VIII, p. 20. sq.

scriptores, qui sapientiam, e caelo deuocatam, abditosque u-
 minis sensus patefaciunt, legere cupienti huius linguae stu-
 dium summopere necessarium esse, vellem demonstrare.
 Quam multa quoque dici possent, si, quantam suauitatem ac
 iucunditatem litterae hae possideant: quantos porro virtutis
 et humanitatis stimulos legentium admoueant animis, CA-
 TONIS *k*) aliorumque exemplis ostendere, mihi animus es-
 set, quorum ille senex Graecas litteras didicit easque sic a-
 uide arripuit, quasi diurnam sitim vellet explere; hi ve-
 ro in ipsarum gremio consenuerunt atque in his otium, ob-
 lectamenta et ipsum senectutis quaesierunt solatium. Quo-
 rum vberiore tractationem si tempus ferret et instituti ra-
 tio, haud inutilem certe iis praebuisse operam viderer, qui,
 quantam delectationem adferant Graecorum ingeniorum
 monumenta, nunquam experti sunt et quorum nu-
 merum iusto fere maiorem esse, multa sunt, vt credam, quae
 moueant, rationes. Quotus enim quisque inuenitur, sua-
 uissimi auditores, qui in ludis litterariis, et proh dolor saepe
 neque sine taedio; neque satis commode, ad veterum Grae-
 corum scriptorum lectionem institutus, si forum adtigerit
 litterarium ac togam academicam sumserit, Graecas litteras,
 in scholis haustas, regustare iisque vel minimum temporis
 spatium, a grauioribus negotiis vacuum, consecrare soleat?
 Non itaque mirum, si adultior et simul in euoluendis Grae-
 cis scriptoribus et tardior; et negligentior factus, Graeciae de-
 licias non sentit, quas antea neque cepit; neque intellexit ae-
 tas eius puerilis, cum ob mentis ingenique imbecillitatem,
 tum propter vocabulorum copiae, inter legendum sibi com-
 parandae, curam, quae impedit, quo minus vera orationis
 Graecae ornamenta ac decora videre et adsequi possi-
 mus.

k) libr. III. academicar. quaestionum, num. 4. p. 1063. operum, edit. GRO-
 NOVII.

mus. l) Sed mitto iam eius generis homines, qui eo difficilius emergunt seque ad bonam, ut dicitur, frugem recipiunt, quo negligentius ab ipsis in prima iuuentute habitæ sunt optima illæ litteræ: mitto cum his et alia, ex quibus linguæ huius præstantia intelligi possit, argumenta, præsertim quod in vberissimam hanc messem aliorum falces ante me immisissas et campum iam occupatum video. Si qua tamen laudibus his, quas multi iam decantarunt, addenda videntur, ab aliis vel prætermissa penitus; vel leuiter et quasi per transfennam exposita, summam sane et fere maximam litterarum harum commendationem a lingua Latina arcessendam esse puto, ad cuius solidam cognitionem neminem posse arbitror sine Græcarum litterarum ope rite peruenire. m) Quæ ut argumentis firmentur et causæ meæ, quam suscepi defendendam, fides concilietur atque auctoritas, prodeant in scenam Romani, eo locupletiores hac in re testes, quo peritiores constat eos fuisse dicendi scribendique artifices et quo magis ipsorum, quod in lingua patria expolienda posuerunt, indefessum studium hodie miramur. Erat Roma, cuius maiestatem, in ruinis et puluere adhuc spirantem, stupentes intuemur, erat, inquam, augusta illa vrbs ut forissima olim gentium; sic strenua barbarici victrix: erat beatissima omnis veræ elegantia omnisque cultus magistra: erat præclara olim eloquentiæ sedes, in qua fulgentissima rhetorum ora in omnibus foris iudiciisque personabant. Vndenam vero tantam forenses vim, tantam in dicendo gratiam et suauitatem, tantam in amicorum congressibus festiuitatem in Latium venisse putatis? Ipsa Roma se omnia Græcis eorundemque litteris debere, libens confitebatur,

B 2

tur,

l) taceo de aliis causis neglecti litterarum Græcarum studii, de quibus videnda oratio ANTONII BIRRI de causis

neglecti a multis lingue Græcæ studii, part. v. musci Helueticæ, p. 64. sq. m) vid, CARTEROMACHVM, p. III,

tur: his acceptum referebat, quicquid in sua lingua effer pulcrum et præclarum, quicquid elegans atque venustum. *n)* Non dissimulat id præ ceteris *QVINCTILIANVS*, *o)* et quamuis iure meritoque linguam Romanam nobilem, præclaram atque elegantem habeat; eius neutiquam tamen amore ita est captus, quin Græcis ea in re principatum et venerem illam, a Romanis tanto studio quæsitam, Atticis solis concessam esse, libentissime fateatur.

NOLITE itaque mirari, auditores, quid causæ fuerit, quare patrios oratores et poetas non magis laudare; neque honorificentius de ipsis existimare se posse, arbitrati sint Romani, quam si eos cum Græcis compararent scriptoribus, quorum vestigia sequi atque ex his omnem in Latinum sermonem deriuare loquendi elegantiam, in summa laude positum atque creditum olim fuit, neminem, nisi his litteris probe tinctum atque imbutum, in dicendo vim et suauitatem consequi posse. Ita Alexander Seuerus, quum Virgilium summis laudibus ad cælum vsque veller extollere, nullum dignius se nomen dare ei posse existimauit, quam si eum *poetarum Platonem* adpellaret. *p)* Quod vero Aelius Stilo de Plauto dixit, Plautino sermone, si latine loqui vellent, sine dubio musas loquuturas esse, id *CICERO* ad Græcos per quam commode transfert, et Iouem, si veller loqui, Platonis lingua esse vsurum, credere se, profiteretur. *q)* Omnes proinde Latii scriptores, qui in aliquo numero habiti olim sunt: qui et hodie apud nos dignitatem sibi et fidem conciliarunt, ad Græcorum imitationem orationem suam

n) lege *ALEXANDRVM POLITVM orat.* supra laudata, p. VIII.

o) *libr. XII. de institut. orator. cap.* 10, p. 1088. sq. edit. *BVRMANNI*, Ad

de *ANGEL. MARIAM RICCIVM vol. I. eius dissertationum Homericarum*, p. 247. sq.

p) vide eundem, p. 250.

q) lege *POLITVM*, p. X.

suam fingere: ab his similitudinem ducere studuisse videmus. Quodsi auctoritatibus hanc causam confirmandam ac defendendam existimatis, est vobis auctor VIRGILIUS poeta, in iis, quos vetus Latium vidit, facile princeps, cuius carmina ut tantopere sese omnibus legentibus commendent, efficiunt tot HOMERI, HESIODI et THEOCRITI, quibus nirent, veneres r), quas ex hoc in eclogas, ex illo in Georgica, ex isto in Aeneidos libros apte sciteque deriuare didicerat: est TERENCE, s) summo ingenio et peritia praeditus, qui ipse, multa se debere MENANDRO, ingenue fatetur: est SALLUSTIUS, quem THUCYDIDIS: t) est TACITUS, quem POLYBII: est OVIDIUS, quem THEOCRITI æmulum fuisse, ex ipsa eorum scribendi ratione luculenter cognoscitur: est denique magnus ille castæ latinæ antistes omnisque Romanæ elegantiae grauissimus vindex, M. TULLIUS CICERO. u) Qui etsi ipse in ea erat sententia, tantum in eloquentiæ studio profecisse Romanos, ut a Græcis ne verborum quidem copia vincerentur; nunquam tamen Romanorum gloriæ tam studiosum sui que honoris tam cupidum eum reperietis, quin omnem suam dicendi vim ex Græcia se accepisse, libere fateretur, suosque amicos

B 3 eo

r) confer A. GELLIVM *libr. VIII. no-* *lingue Latine, cap. III. p. 224.*
ctium Atticarum, cap. 9. p. 444. edit. s) *prologo Andric.*
 GRONOVII: ex recentioribus, FVLV. VR-
 SINVM in *Virgilio Græcorum scripto-* r) vide VELLEIVM *libr. II. cap.*
rum collatione illustrato, Antwerp. 36. §. 2.
 CIO IO LXVIII. IO, ALB. FABRICIVM *biblio-*
thec. Græca, libr. II. cap. 7. p. 353. u) lege DEMOSTHENIS *orationem*
 IVL. CAES. SCALIGERVM *libr. V. poet.* *contra Aristog.* et compara cum hac
 cap. 4. p. 572. HENR. STEPHANVM *ob-* *eam, quam Cicero pro Archia habuit.*
seruationibus in Virgilianis et Nasonia- Adde CAUSSINVM *de eloquentia, libr.*
nas Theocriti imitationes: RAPINVM *III. cap. 17. p. 130. SVIDAS lexica.*
obseruationibus in poemata Homeri et *voce Kaimidios tom. II. p. 285. ed.*
Virgiliti: ven. patrem *hister. critica* KVSTERI refert, iam olim Ciceronem
 comparatum esse,

eo, unde ipse hauserat, mitteret, ut fontes ibi potius; quam in Latio riuulos consecretentur. x) Neque vero non verissime dixit venerandus ille eloquentiae pater, quum incomparabiles a se collectas eloquentiae opes Graecis referre se acceptas, adfirmavit, siquidem is ut omnia fere, quae Graecia tulit ac fovit, ingeniorum monumenta adiisse; sic maxime DEMOSTHENEM tanta cupiditate a teneris annis legisse fertur, nunquam ut eum et puer et senex e manibus dimitteret; sed eius orationes dies noctesque sine satietate versaret: eas crebro regustaret omneque fere suum otium, tempus, aetatem in iis peruolutandis: immo et in patrium sermonem transferendis indefesso studio coneretur. Quo effectit, ut, quantus fulgentissimi huius oratoris admirator, tantus quoque tamque felix eius in eloquentia existeret imitator. y) O magnum et praclarum rhetorem Arpinatem! Quidni, MARCE TVLLI, populo tuo iucundum in foro et rostris praebere spectaculum: quidni vim Demosthenis, copiam Platonis, iucunditatem Isocratis e Graecia in Latium deuocare z): quidni nobis fere totam eloquentiam Graecam, Romano vestitam habitu, in ore tuo clarius; quam usquam alibi fulgentem, ostendere nobis videris? Si te intuemur, si, tuas legendo orationes, te nobis animo fingimus pro concione dicentem, digitum te simul ad viam, quam ipse ingressus es, intendere aditumque nobis monstrare obseruamus ad veram illam eloquentiam, cuius in te vim non satis possumus mirari: ostendis nobis Graeciam, velut fidissimam tuam atque optimam praeciptricem, tuoque illustri nos doces exemplo, Graecos aucto-

x) vide IO. NIC. FVNCIVM de RICCIUM vol. I. eius *differtationum pueritia linguae Latinae*, cap. I. §. III. *Homericarum* I. p. 253.
p. 160.

z) conferatur QVINCTILIANVS

y) lege ANGELVM MARIAM *libr. X. institur. orator. cap. I.*

auctores legendos: Græcos imitandos esse, si vel aliquam in dicendo vim consequi; aut eloquentiæ nobis parare laudem velimus. Cognoscite ex eo, suauissimi auditores, quid sit, quod Romani pueros Græcis prius; quam Latinis litteris imbui voluerint: a) quare Crassus, ut Græco sermone dicendi præcepta in vrbe traderentur, instituerit: quare Tullii exemplo PLINIUS, b) Atticæ festiuitatis in Latio opifex ille ingeniosissimus, Græcos oratores et poetas crebro legendo conterendos: Græcos exprimendos: Græcos in sermonem patrium transferendos esse, c) et nusquam melius proprietatem splendoremque verborum, figurarum copiam, vim explicandi, facultatem inueniendi, quam Græcorum imitatione, parari, sit arbitratus.

QVÆ quum ita sint, omni hoc vobis ratione confirmare possunt, præstantissimi auditores, si et Romanos tam præclare de litteris Græcis sensisse easdemque puerorum animis, ad eloquentiam fingendis, adhibuisse, non satis esset hodie expeditum atque exploratum; solum tamen illustre ac præclarum Ciceronis et Plinii exemplum, si quid ego iudico, ad imitationem accendere vos posse, atque ad Græcorum auctorum lectionem mirifice inflammare. Vidistis, eos maximam in dicendo vim ex Græcia petiisse et Græcorum imitatione summam eloquentiæ laudem esse consequutos.

Vidistis

a) vide RICCIUM *loc. excitato* p. 258.

b) *libr. vii. epist. 9. collato libr. ii. ep. 14.* Adde QVINCTILIANVM *libr. i. institut. orator. cap. i. libr. x. cap. 3. CORNELIVM NEPOTEM vir. Attic. cap. 4. §. I. et cap. xviii. §. 6. SVETONIVM vir. Augusti cap. LXXXVIII. §. I. ex recentioribus:*

GISE. CYPERVM *aporbeos, Homeri, p. 119. LAVR. INGEW. ELINGIVM histor. Græc. linguæ, p. 81. GEORG. NIC. KRIEGKIVM de Sophistarum eloquentia, §. VII. CONR. BVDDÉ de studiis liberalibus apud ver. Romanos, p. 27. sq.*

c) vid. PLINIUM et QVINCTILIANVM *locis excitatis,*

Vidistis simul, quod quidem vidisse vos, certe credo, vidistis, inquam, in Græcia aperiri vberimos illos eloquentiæ, quam in Cicerone mecum miramini, et copiosissimos fontes: ex Græcis auctoribus optimam quasi peti imaginem, ad quam vestram orationem, si ab elegantia ducere debeat commendationem, vt fingatis, necesse esse viderur. Quod si vero tardi is ab ipso CICERONE censetur ingenii, qui riuulos confectatur; neque fontes rerum videt: si ex his et largius et dulcius et purius haurire solemus, quam ex illis, qui aquam neque totam capiunt; neque sinceram solent deuehere: si, qui aliquod munus efficere molitur et speciem aliquam intuetur, is eo præclarius opus efficiat, necesse est, quo pulcrius et perfectius est id ipsum, quod ad imitandum sibi proponit, exemplar, non dubitare profecto poteritis, auditores, eos, qui cum Latio Græciam coniungunt, neque illius solum; sed huius quoque ingeniorum monumenta contemplantur, exoptatissima laborum suorum præmia et vberimos industriæ fructus esse consequuturos. In Græcia reperimus ipsos fontes: in Latio, qui ex his ducti sunt, riuulos: in illa eloquentiam veram et quasi viuam: in hoc malleo, vt ita loquar, elaboratam: in illa fouentur ipsa oracula: in hoc eorum sacerdotes quasi aluntur atque interpretes. Vtrisque opus vobis est, si orationi vestræ vires et lacertos addere, si suauitatem ei conciliare, vnoque verbo, si ad abdita illa eloquentiæ penetrabilia descendere vultis. Delectari vos scio TVLLII nostri dicendi suauitate et copia, neque vllum facile reperiri arbitror, qui, quum ad Latinas incumbat litteras, non facile, si fieri posset, eandem, quam ille latinitatis præsul, laudem consequi, in votis haberet. Censemus omnes, Ciceronem in eloquentia esse imitandum. Quare non sequenda arbitramur eius vestigia in eloquentiæ comparandæ modo? quid cunctamur?

quid

quid retrahimus pedem in ea ipsa via, in qua Latii rhetoribus iter ad summam eloquentiæ laudem patuisse: in qua tot tantosque gloriæ cursus confecisse eos, non sine admiratione videmus: cur decerpitis in Latio floribus, quos legere, nemo est, qui reprehendat, cur inquam, solis illis satiamur, quibuscum viuos quasi; nec delibatos in Atticis campis possumus coniungere? Absit, vt, quum Græciæ litteratæ causam ago, de Latii scriptorum dignitate et auctoritate quid velim detrahi, quam credo esse tantam, quanta cogitari potest maxima. Neque ego is sum, qui, quod Græcos auctores commendo eorumque in comparanda Latinæ linguæ facultate demonstro vtilitatem, Latinos idcirco negligentius haberi; aut parum legi; neque eodem studio ad imitationem proponi velim; nisi tamen me omnes rationes fallunt, ii, qui Latinam linguam sine Græcæ ope atque auxilio excolunt, neque prudentem; neque felicem; neque nobilem; neque iucundam peregrinationem instituere mihi videntur. Fingite vobis animo, esse, qui sumptuosissima itinera faciendi: nobilissimas prouincias obeundi cultissimasque Europæ partes lustrandi, ceperint consilium. Qui si ignobilia prouinciarum loca peragrarè: in horum percursatione iusto diutius hærerè; illustriores vero ciuitates, quæ gentium capita sunt et lumina prouinciarum, eam ob causam præterire vellent, quod eas in tabulis depictas domi longe commodius et sine itinerum molestiis possint contemplari, næ illi vehementer errarent turpiterque sese deciperent, si ex operosis, quantacunque etiam fecerint, itineribus insignem et fructum et gloriæ expectandam sibi esse, arbitrarentur. Simillima fere, credite mihi, eorum est ratio, qui omnem, quæ fingi potest, in dicendo vim et copiam in Latio conquirendam esse putant atque in huius solum; neque simul et in Græciæ

C

XVIII

magistrorum disciplinam tradere sese solent. Quum enim omnes suauiores musæ, quotquot fuerint, ex Græcis domiciliis atque officinis in Latinas quasi demigrasse dicantur colonias: quum ipsos Romanos, omnem eloquentiæ adparatum, omnem dicendi copiam et vbertatem, omnem, quæ in lingua ipsorum sita sit, venustatem, omne denique, quidquid pulcrum et præclarum vel vilo modo possit censerî, ex Græcia accepisse se, libentissime fateri, iam supra audiuius, non errauerit, si quam in Græcia habeamus, eloquentiam animatam et spirantem, eandem in Latio depictam: quam ibi naturalem; neque aliunde quæsitam, hic arte expressam et ex Attico potissimum fundo translata: quam ibi natiuam et domesticam, hic inquilinam reperiri, quis dixerit.

TORSITAN quæratîs, AVDITORES, quæ ista similitudo sit, et quæ tanta linguæ Latinæ cum Græca conuenientia, quæ efficiat, vt alteram ex altera perficere et ex huius copiis in illam tot illustria decora: tot splendida ornamenta congerere possimus. Quam quidem ego rem et quanta sit linguarum harum cognatio, ignorare vos posse, minime arbitror, si vel leuiter ad ipsam originem et incrementa linguæ Latinæ velitis animum referre. Si originem cogitamus, Græcam linguam matrem, si incrementa, magistram Latinæ fuisse, reperietis. Nolo in præsentî copiosius de linguæ Romanæ origine disceptare, quam scio ab aliis a patria nostra lingua: ab aliis, neque immerito, a Græca esse deriuatam. d)

DIONY-

d) lege IO. NIC. EVNCCIUM de *gine Germanica linguæ Latinæ, et origine linguæ latinæ* cap. v. p. 64. et CHRIST. FALSTERVM *questioni de pueritia linguæ latinæ*, cap. i. p. *bus Romanis*, libr. i. cap. 2. p. 27. 155. IO. LVD. FRASCHIVM de *ori-*

DIONYSIUS HALICARNASSENSIS e) de Troianorum gente memoriae prodidit, maxima ex parte eam Graecanicam fuisse Aeneamque, vltro citroque vagatum, adpulisse tandem Italiam ibique cum suis confedisse. Quae si nihil dubitationis habent, eorum, qui in hac controuersia pro Graecia pugnant, causam insigniter his defendi ac confirmari posse, mihi persuadeo. Nec libet quoque, exemplis ostendere, quam arcto vinculo ambae linguae inter se nexae colligataeque videantur, id quod nemini obscurum esse potest, si modo linguam alteram comparare cum altera et in vtraque rerum notiones designandi modum rite velit considerare. Id tamen nullo modo a me potest praeteriri, vel ex ipsis linguae Latinae initiis, progressu ac, quae olim subiit, satis luculenter posse intelligi, quantum ista genita Graecae, vt matri: quantum maturata et expolita eidem, vt magistræ suae, debeat. Quam aspera, quaso, quam dura, quam impolita fuit Latii prisca lingua, antequam barbari Romanorum animi Graecis litteris excoli hisque ad mansuetiorem vitam perducere ceperunt? Vos ipsi, auditores, satis agrestes atque incultas scitis fuisse prisca illas Latii musas, antequam demiserunt se in dulcissimam illam cum Graecis familiaritatem ac consociationem. Quam primum vero istae et extra patriam suam officinas ac sedes sibi constituebant et in Latium quoque migrabant, dubium fere videtur, vtrum plus mansuetudinis moribus ac vitae; an linguae Romanorum plus elegantiae ac suauitatis istae conciliauerint. Ipsa Romana lingua nouam plane tum induebat faciem, eo formosior facta, quo maiori studio litterata, quae tum sese Romae proferebat, cohors Graecos auctores legere, eorumque elegantias, apta imitatione, in patrium sermonem inducere cepit. Quam diu vero constitit ille

C. 2. THEOPHILUS DE ROMA

e) *libr. I. antiquitatum Rom. p. 49.*

Romanæ linguæ splendor: quam diu seruata est singularis illa Latini sermonis gratia, quum incliniori æuo Græcæ litteræ in Latio exspirarent; siue, vt, qui sit sensus meus, luculentius intelligatur, quum ab iis, qui Latine scribebant, negligentius illæ haberi cœpissent? f) Sane, quod de Troia veteres dixerunt, periisse eam, quum dii excessissent, idem quodammodo de eloquentia Romana post Græcarum musarum ex Latii scholis discessum potest affirmari, quippe cuius vires fractæ quasi et debilitatæ, hoc sublato paladio, videbantur. Quum deinde hoc beneficium maioribus nostris benignior fortuna dedit, vt sæculo post seruato-rem natum quarto et decimo litterarum studia ex tenebris illis, quibus demersa per tot sæcula deliruerant, se efferrent atque inter mortales reuiuiscerent: quum post tot funesta, quæ barbaries indixerat, bella, vires iterum colligerent, rerum, in eloquentiæ campo feliciter gerendarum, auctoritates Græcarum litterarum augurio vnice fere contineri videbantur. Confirmauit id suo exemplo MANVEL CHRYSOLORAS, a Græcorum imperatore IOANNE PALAEOLOGO in occidentem legatus missus isque primus, qui post funestam litterarum stragem in Italia non sine optimis auspiciis Græcas litteras docuit iisque Latii musas ex somno quasi et sopore excitauit: confirmauit BESSARION purpuratus, CHRYSOLORAM aliquo temporis interuallo sequutus: confirmarunt id luculenter ambo illi GEORGII, alter GEMISTVS: alter TRAPEZVNTIUS CRETENSIS itemque THEODORVS GAZA THESSALONICENSIS, MICHAEL APOSTOLIUS, CONSTANTINVS LASCARIS alique, qui post expugnatam urbem Constantinopolim, temporis procellæ deu-
uitan-

f) conf. 10. ZWINGERI oratio rum, orta ex supina Græca linguæ igno-
de barbarie superiorum aliquot sæculo-
rantia.

uitanda caussa, in Italiam se coniecerunt g) et ex quibus IOANNEM VARGYROPVLVM CONSTANTINOPOLITANVM, DEMETRIVM CHALCOCONDYLAM ATHENIENSEM, GEORGIVM HERMONYVM SPARTIATAM, IANVM LASCARIM RHYNDACENVM, MARCVM MVSVRVM CRETENSEM honoris caussa nominare licet, maxime quod optimi illi viri eas ipsas Græciæ litteras, quas CHRYSOLORAS primus ex sempiterna illa nocte in Italia extrahere cœperat, ad maiorem lucem indefesso studio et ita quidem vocarunt, vt, reducta Græca lingua, etiam Latina, velut illius socia atque, vt scite pronuntiauit QVINCTILIANVS, discipula, ex sepulcro quasi reduceretur. h)

SED, vt eo redeamus, vnde nos facta linguæ Latinæ fatorum mentio paullisper abduxit, quis est, qui ex his archissimam illam literarum Græcarum cum Latinis confociationem non videat? Ex ipsis, quæ ob oculos vobis posui, linguæ Latinæ fatis, credo, vos intelligere posse, vinculis his, medio æuo reuulsis, eloquentiam periisse omnem: nexis iterum et colligatis, restitutam eandem fuisse non sine faustissimo ceterarum disciplinarum salutis augurio. Quot celebria nomina a me forent hoc loco percensenda, si omnes illos linguæ Romanæ statores vellem commemorare, qui ex hac Græcorum schola, velut ex equo Troiano, tum prodierunt: si inprimis HERMOLAI BARBARI, IO. BAPT. MANTVANI, IO. PICI, principis Mirandulani, ANGELI POLY-

C 3

TIANI

g) de Græcis his, qui eo tempore in Italiam profugerunt, præ ceteris videndus est summe reu. CHRISTIAN. FRIDER. BOERNERVS libro de doctis hominibus Græcis literarum Græcarum in Italia instauratoribus, Lipsiæ, MDCCCL.

h) lege BORRICHIVM de araribus latinæ linguæ, p. 93. et CHRISTOPH. CELLARIVM dissertationibus academicis, p. 486. sq.

TIANI, PETRI (BEMBI, MARCI ANTONII SABELLICI, PAVLLI ET ALDI MANVTIORVM, ANTONII MVRETI egregia in litteras Romanas merita celebrare vellem. Id tamen nolo vos ignorare, omnes hos aliosque plures, quotquot sane seculis superioribus in præclaris his elegantiorum mufarum castris pugnare vifi sunt, nunquam ad tantam eloquentiæ Romanæ laudem fuiſſe peruenturos, niſi Græcis litteris optime imbuti: niſi his præſidiis armati: niſi his pabulis inſtructi pedem in nobiliſſimum illud rhetorum intuliſſent ſtadium. Hæc tam certa ſunt et manifeſta, vt, ſi hodie eſſet, cui noſtro æuo ſuauiſſimæ illæ humanitatis diſciplinæ paulo obdormiſcere, viderentur: ſi is cauſam a me ſciſcitaretur huius languoris, et quid eſſet, quod noſtra ætas nullos MANVTIOS videat; aut MVRETOS; aut alios eius generis caſtitatis linguæ Romanæ ſtrenuos cuſtodes: ſi porro vereretur, ne poſteri in eandem inciderent barbariem, quam maiores noſtros ſcimus miſerandum in modum inſuſcaſſe, ego certe, niſi me omnia fallunt, iure id vereri adfirmarem et litterarum Græcarum, quibus ad omnem eruditionem nihil eſt adcommodatius, contemtionem in cauſa potiſſimum illius tenebricoſi, ſi quod impendeat, temporis fore, libere pronuntiarem *2)*

QUANTVM ad linguæ Romanæ facultatem litterarum Græcarum ſtudia faciant, video, vos ſatis ſuperque ex his linguæ Romanæ viciffitudinibus intelligere, præſtantiffimi auditores. Sed video id ſimul a vobis quæri: in quam potiffimum re arcum illud linguarum harum poſitum ſit com-

2) præter alios, qui de linguæ Græcæ præſtantia commentati ſunt, ſupra in medium adlatos, ad linguam hanc conſeruariendam elegantiori oratione adhortatus eſt MARTIN, CRYSIVS in *Germano-Græcia*, p. 2. ſq. cui adde DAN.

HEINſIVM de prolapsis Græcarum litterarum ſtudiis et ad eas exhortatione, p. 240. eiusdem orationum et ANG. MARIAM RICCIUM cobortatione ad Græcæ lingue ſtudium vol. II. eius diſſertationum Homerocarum, p. 1. ſq.

commercium, quod tantoperè vobis prædicauerim? Quæ-
ritis porro, quidnam præcipue is debeat imitari, qui
Græcos auctores eo consilio sibi familiares reddat, vt eo-
rum ope et auxilio vtatur in comparanda sibi Latine dicen-
di vi et facultate? Restat igitur, vt et de hoc argumento
quædam, breuiter ceteroquin ob temporis angustiam, dicam,
quæ meam orationem in breuissimum nunc cogere viderur
curriculum. Nemini potest esse obscurum, multa reperiri,
in quibus nulla linguæ Latinæ cum Græca sit coniun-
ctio et adfinitas; neque, si a paucis discefferimus
exemplis, in verborum scribendorum, coniungendorum,
collocandorum; aut significationum iis attribuendarum ra-
tione vberiorum vsus Græcos auctores, quum Latine scri-
bimus, posse præstare. Ita, si quis Latino vocabulo nouam
et in veteri Latio olim inauditam significationem tribuere
eidemque Græcorum scriptorum testimoniis fidem concilia-
re; aut Græcas loquendi formulas, nullo Romanorum au-
ctorum suffragio nixus, ad verbum Latine reddere
veller, næ is iure meritoque reprehensione dignus esse et suæ
orationi, Græcorum indoli indulgendo, plus dedecoris;
quam ornamenti contrahere, omnibus videretur. *k)* Lin-
gua enim Romana, cuius vsus communis et patrius du-
dum in Latio et aliis prouinciis obsoleuit, non patitur, vt
in linguis viuus fieri videmus, mutationem; aut amplifica-
tionem; neque nobis in ea quid nouandi; aut abrogandi li-
bertas et facultas est concessa. At vero, quamuis hæc ita
fese habeant: quamuis omne, quicquid Latine scribimus,
probatissimorum, quos Latium tulit, scriptorum testimonio
tueri se ac defendere debeat; tantum tamen abest, vt pro-
pter id Græcorum ingeniorum monumenta parum vtilita-
tis

k) vide, quæ de sententiarum Græcarum in eloquentia Romana vsu mo-
net A. GELLIVS *libr. viii. noctium Attic. cap. 9. p. 444.* edit. GRONOVII.

tis linguae Romanae cultori adferant, ut rhetorem ad Graecorum imitationem totum fingendum formandumque esse, nemo facile, quantum ego quidem scio, negauerit. Quicquid sane rhetores praecipunt, omnis deinde dicendi varietas, vis et suauitas: omnis denique scribendi copia et vniuersa apte numerosaeque perorandi ratio ex Graecis scholis ad Latinas: ab his ad nostras est traducta. Habemus in Graecia scriptoribus non prima solum eaque optima artis huius praecipua; 1) sed et praestantissima, quibus illa ad usum reuocata videmus, exempla. Suppeditant nobis totum, qui orationem deceat, habitum: discimus ex iis grauissima, quae vel ad persuadendum valeant; vel ad laudandum; aut vituperandum argumenta: exemplo suo doceant, quomodo oratio nostra vim sibi parare in animis auditorum: quomodo in his stimulos virtutis relinquere: quomodo eosdem mouere ac, quocumque velimus, trahere debeat: haurimus ex illis omnem, quae elegans sit, et oratore dignam argumentorum dispositionem, siue ad totum orationis complexum: siue ad singulas eius partes respiciamus: quid apte porro sit dicere, quid ornate, quid congruenter, nusquam clarius alibi; quam ex Graecorum ingenii fetibus relucere, multis, neque immerito, visum est. Si exempli causa vel sola verborum translatio eorumdemque inuersio, quam Graeco nomine *metaphoram* dicimus, cogitatur, ea tantum orationi splendoris conciliari potest; quantum in emolumentum in eius legitimo usu habeat Graecorum auctorum lectio. Ex ea enim comparamus nobis solide iudicandi facultatem, aptane illa sit, ac elegans et

1) vcl patet ex libris DIONYSII regi egyptus, regi idem, regi mēdōu
 HALICARNASSENSIS regi sūdētus, deivānos, DIONYSII LONGINI regi
 ἐνομάτω, DEMETRII PHALEREI regi ὑψ. cet.
 ἰκωνείας, HERMOGENIS regi σάσαυ.

concinna, an dura, aspera; aut frigida. Discimus eius-
 modi translationum suo quamque loco commode et ita
 adhibere, vt ne iis turgida et inflata; sed potius ornata et
 concinna reddatur nostra oratio. Si figuras, quibus oratio
 nostra, velut stellulis, distinguitur, expendimus, iidem
 Græcos auctores earum peritissimos opifices et architectos
 quasi habemus. Si porro, vt et hoc addam, in orationem
 locos inducimus communes: si in causis rerum designandis;
 aut in earundem descriptione versamur, vndenam, quæso,
 perfectius exemplar, ad imitationem nobis proponendum
 peti potest, quam ex Græcis scriptoribus, qui ita scribere
 solent, vt res traditas non audire; sed viuus quasi coloribus
 depictas ante oculos habere nobis videamur. Quicquid
 denique orationi pondus, quicquid grauitatem, quicquid
 ornatam et splendorem et gratiam conciliat, id totum ex
 Græciæ officinis est arcessendum. Quid sit Attice scribere:
 quid Rhodios imitari: quid Asiaticum; aut Laconicum di-
 cendi genus adfectare, ex Romanis scriptoribus non tam
 luculenter, tamque exquisite; quam ex Græcis, vt primis
 harum stili formarum artificibus, disci posse, satis est ex-
 ploratum. Quæ porro magna ac sublimis, quæ me-
 diocris, quæ tenuis sit scribendi ratio, quæ denique oratio-
 nem reddant perspicuam, quæ grandem, quæ pulcram;
 aut moratam; aut concitatam: quid sectandum; aut fugien-
 dum sit, quum docemus; aut historiam scribimus; aut
 familiares inter amicos conferimus sermones et quæ sunt
 huius generis alia, in his omnibus optimi magistri Græci
 sunt, qui et præceptis et exemplis nos tam egregie, vt ni-
 hil supra possit, docent. Vt paucis multa complectar: nul-
 la est fere stili virtus, cuius stabilem et certam possessionem,
 cuius optimam fabricam Græcis ingeniis omni tempore

D

perman-

permanſiſſe, non fateri debeamus. *m*) Quid quæſo magnificentiſſus DEMOSTHENIS: quidque magis perſpicuum: quid facietius atque vrbanius LVCIANI: quid planius et ad docendum aptius XENOPHONTIS: quid vberius et affluentiſſus PLATONIS dicendi genere? In HERODOTO orationis vbertatem ac flumen, cum ſingulari ſuauiſſitate coniunctum: in THVCYDIDE virilem illam eloquentiæ vim et graue ſententiarum pondus: in LYSIA naturalem et ne minimo quidem tumoris vitio adſperſam grauitatem, ſingulari feſtiuitate mixtam: in ISOCRATE, ſi quibus placeat, artiſcioſam periodorum fabricationem ac ſollicitam totius orationis partium ſingulorumque membrorum ſtructuram aptamque eorundem compoſitionem admiramur. Et quid de AESCHINE dicam et LYCVRGO, quorum vterque ſeſe tam ob argumentorum pondus, quam ob ſingularem elegantiam ſermonisque caſtitatem ſatis ſuperque commendauit. Quid denique de aliis, qui etſi ad illud eloquentiæ, ad quod DEMOSTHENES, ſaltigium haud adſcendere potuerunt; ipſorum tamen orationes non ſine omni vi: ſine gratia: ſine elegantia eſſe, omnes, qui de his rebus ſolide iudicandi facultate ſunt præditi, vno quaſi ore conſitentur. Si poetas cogitamus, ecquis in toto, qua patet, diuinæ huius artis campo maieltatis gradus, quem ſummum Græcos poetas adſequutos eſſe, haud videmus? Tempus me citius; quam oratio deficeret, ſi, quantam vilitatem HOMERVS, EVRIPIDES, ARISTOPHANES, PINDARVS aliique poetæ Græci oratori adferant, ſuſius iam vellem demonſtrare. *n*) Id ſolum hoc loco adnotaſſe ſufficiat, ad quam CICE-
RO,

m) vid. DANIEL. GEORG. MOR- CARTEROMACHI, p. 4. HERES-
HOFIVM *polyhiſtor. rom. 1. libr. 6.* BACHII p. 14. POLITI, p. 9.
cap. 2. p. 957. et RICCI, *vol. 1. diſſertationum Ho-*

n) conſ. orationes ſupra exciſatas *mericar. p. 254.*

RO, o) ad quam THEOPHRASTVS ille apud QVINCTILIANVM; p) ad quam omnes, quotquot olim eloquentiæ fe dederunt, et verbis et exemplis tantopere sunt adhortati, poetarum Græcorum lectionem non vilem modo; sed necessariam quodammodo sine dubio esse videri.

LONGIVS sane, quam temporis angustia paterentur, excurreret oratio mea, mihi que non tam copia; quam in dicendo modus quarendus foret, si vobis, PRÆSTANTISSIMI AUDITORES, causas vellem in præsentî indicare, quibus factum sit, vt in Græca potissimum gente eloquentia ad tantum splendoris gradum euheretur. Quibus enim neque ingenium; neque indefessa per totam vitam industria et perpetua exercitatio; neque libertas, q) optima illa eloquentiæ alitrix; neque laboris præmia defuerunt, ab his non potuerunt non nobilissimæ in præclara hac arte progressiones et felicissimi illi in his liberalis doctrinæ spatiis cursus expectari. Vestrum est, auditores, si eloquentiæ laudem consecrari, si a litteratorum plebe, dum spernit munditiem et elegantiam, loquentiæ potius; quam eloquentiæ studiosa, distinguere vos vultis, vestrum, inquam, est, proposita vobis illustria sequi exempla, et in Græcorum scriptorum, velut optimorum in eloquentiæ stadiis ducum, familiaritatem penitus vos dare. In hos defigite oculos:

D 2

hos

o) lege eius *pro Archia* orationem, qua multum poetarum lectioni tribuit, ad oratoriam vim consequendam.

p) *libr. x. instituz. orat. cap. 1.*

q) recte MORHOEIVS, quemadmodum vero, inquit, vniuersa illa fori eloquentia atque igneus ad populum perorandi vigor vix in alia; nisi in libera republica, locum inuenit, dum sub prin-

cipibus virtus ista mollescit veluti, et e concitato vehementique dicendi genere remissius placidiusque: e graui mastulo sublimique blandum et quod placere magis; quam mouere studet, euadit; ita sane apud Græcos idem, post feralem Græcæ libertatis euerisionem accidisse, restis omni exceptione maior Cicero nobis est, cet. polybist. tom. 1. libr. 6. cap. 2. §. 12. p. 964.

XXVIII

hos imitami: horum auspiciis aditum vobis patefacite ad veram illam, quam maiores vestros consequutos esse, cernitis, eloquentiæ laudem, vobisque persuadete, optimas illas Græciæ musas tantum vobis gloriæ et honoris esse adiuncturas, quantum vos laboris et industriæ in illarum officinis impenderitis.

REDEO nunc ad te, AMPLISSIMA SOCIETAS, animumque salutis, honoris et felicitatis tuæ studiosissimum sancte tibi polliceor ac, lætis excitatus omnibus, spondeo. Seruet benignissimum numen SERENISSIMUM TVVM PROTECTOREM, CLEMENTISSIMUM PRINCIPEM, FRIDERICVM, terrarum Gothanarum et Altenburgerium heredem, spem patriæ, nostras et totius muiarum cohortis delicias: seruet ac tueatur illustrissimum præsidem, HENRICVM XXVI. comitem Rhurenium, fulgentissimum illud nostræ societatis sidus et litterarum præcipuum decus: seruet denique et vos, præstantissimi sodales: largiatur vobis omnia, quibus vera et constans felicitas absoluitur, atque efficiat, vt hoc mansuetiorum musarum facellum omni tempore sit florentissimum et fortunatissimum.

Ca 1728

ULB Halle

005 111 064

3

B

ORATIO
 DE
 LITTERARVM
 GRAECARVM STUDIO

AD
 CONSEQVENDAM LATINAE LIN-
 GVAE FACVLTATEM
 PERVTILI

QVA
 DIRECTORIS PROVINCIAM
 IN AMPLISSIMA SOCIETATE LATINA
 SOLLEMNI RITV
 IN SE SVSCIPIT
 IO. ERN. IMMAN. WALCHIVS
 P. P

IENAE
 SVMTIBVS SCHILLIANIS dno 1822.

1902. 317

1752

